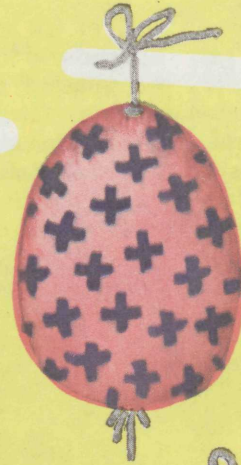
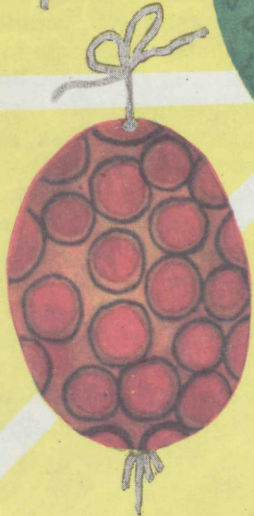
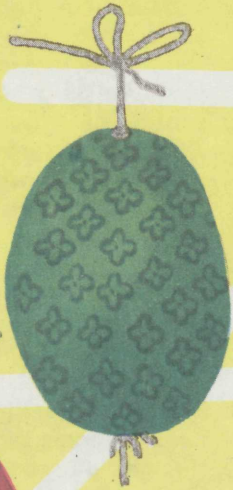

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1991

3

Tallinnas Õismäel elab üks põnev mees: Vladimir Sapožnin, sõpradele ja lastele onu Boba. Oled ehk kuulnud? Ta on muheda olemisega, mängib viiulit ja armastab trikke teha. Kõigele lisaks kogub ta mänguasju. «Asi on selles,» jutustab Vladimir Sapožnin ise, «et ma pidin juba 5-aastasena koos vanematega tsirkuses esinema hakkama. Mängimiseks ei jäänud üldse aega. Aga mänguasju ju ikka vahel kingiti. Nii nad hakkasidki kogunema. Näe, tinasõdurid. Neid sain 1915. aastal terve kastitäie. Võtsin tollal sõduritega salaja terveid lahinguid ette. Salaja seepä-

Onu Boba

rast, et isa ei sallinud sõjamänge. Tinasõdurid on mu kõige kallimad mänguasjad siiamaani, peale viiuli muidugi. Üht ohvitseri kandsin alati esinemiste ajal viiulikastis kaasas. See pidi õnne tooma. Aga muidu meeldivad mulle liikuvad ja viguriga asjad. Lapsepõlvest on tsirkus verre

jäänud.»

Vladimir Sapožnin teeb kavala näo ja kohmitseb midagi riuli kallal. Päevalvalgele ilmub klaasike vedelikuga. «Kuidas on?» pärib vanahärra ja üritab klaasi sisu mulle kaela kallata. «Uh!» karjatan ennastunustavalt ja pahandusetegija lagistab

Pildistanud TIIT KOHA

rõõmsalt naerda. «Ei tulnudki vett! Ei tulnud ju! Sellel klaasil on topelt-põhi. Kõik kiljuvad alati.»

«Või vaadake see siin! Pärts tavaline sinepipurk. Keerame ta lahti ja . . .» ja korgi alt paiskub prääksatades õhku mingi vorstitaoline asi. «Selle viguri tegin ma ise,» uhkustab Vladimir Sapožnin. «Nalja peab saama!

Mänguasjad peavad loomutruud olema. Ma kohe ei salli, et poes müüakse rohelisi karusid ja nii lohakalt tehtud asju, mille kohta ei teagi, mida need endast kujutavad. Saksa mänguasjad on ilusad. Need on korralikult tehtud, täitsa ehtsad, ainult väiksemad. Aga meie autod! Vahel ma nokitsen ja püüan üht-teist parandada. Näiteks siin — no mis vedur see on, kui isegi tuled ei põle. Vedurile tuleb pisike patareid ja elektripirn sisse sättida ja kohe on parem.» Lauale ilmub üleskeeratav suusataja. «Suusataja peab liikuma edasi, see siin tuikus üles-alla. Tegin talle rattad alla ja nüüd suusataja tõesti suusatab.»

Autosid, sõdureid, üleskeeratavaid mänguasju ja trikitajaid on Vladimir Sapožninil terve toatäis. Palju neid on, seda omanik täpselt ei tea. «Ma kogun mänguasju, mitte ei loe neid kokku,» arvab ta pisult nõutult. «Aga kui mõni neist asupaika vahetab, panen küll tähele. Pojapojapoeg Georg armastab siin segadust luua. Kord juhtus selline iugu: mul rippus ümbruskonna laste jaoks ukse peal silt, mis päevadel mu asjakesi vaatama võib tulla. Ühel õhtul nägin, et kolm tinakuju on kadunud. Sain need küll tagasi, aga nüüd mulle meeldiks, et lapsed tuleksid külla koos vanematega. Täiskasvanud vahel põlastavad, et vana mees ja mänguasjad! Aga kui nad mu kogu näevad, satuvad ise ka vaimustusse. Ja hangivad mulle midagi haruldast juurde.»

INGRID RENSER

Vene kirjanik **Harf** NIKOLAI BULGAKOV

KATJA TAHAB ENDALE KANGESTI MÄNGUHARFI. VARSTI ON TEMA SÜNNIPÄEV. TALLE TEHAKSE KINGITUSI. TA EI TEA PRAEGU ÜLDSE, MISSUGUSEID. YÖIB-OLLA HARFI EI KINGITAGI. IKKAGI KAHJU: SÜNNIPÄEV, PIDU, KUID ILMÄ HARFITA. . .

KATJA MÖTLES KAUA, KAS RÄÄKIDA VÕI MITTE, ET TA KÕIGE ROHKEM SOOVIB HARFI. TA VAHETAKS KÕIK KINGID HARFI VASTU.

AGA TA EI RÄÄKINUD SELLEST KELLELEGI.

SÜNNIPÄEV JÕUDISKI KÄTTE. KATJA ÄRKAS HOMMIKUL: TEMA VOO- DI EES TOOLIL VALGE PABERI SEES LEBAS MINGI SUUR ASI. KATJA HARUTAS PABERI LAHTI JA SEAL . . . ONGI HARF. MÄNGUHARF.

KATJA TORMAS EMA JUURDE.

«OI, EMME! MA NÄGIN ÜSKORD HARFI UNES. NÄGIN UNES JA TAHT- SIN HIRMSASTI SEDA MÄNGIDA. AGA UNENÄOS MA HARFI EI MÄNGI- NUD. PÄRAST SEDA HAKKASIN IGA PÄEV AINULT HARFIST UNISTAMA. AITÄH! KUIDAS SA KÜLL SELLEST TEADA SAID! SINA JU MINU UND EI NÄINUD. JA MA EI RÄÄKINUD UNENÄOST ISEGI ANJALE.»

EMA AINULT NAERATAS JA RÕOMUSTAS.

«SA PROOVI ISE. KUI VÄGA TAHAD, KUI KEDAGI VÄGA ARMASTAD, AIMAD ALATI ÄRA, MIDA TA KÕIGE ROHKEM SOOVIB,» ÜTLES EMA JA SUUDLES KATJAT.

Tõlkinud VIIVI VARIKSAAR

Illustreerinud REGINA LUKK

Kardina- Elin

HELJO MÄND

Elin oli kutsutud pulma. Mitte päripulma, kus mees ja naine abielluvad, vaid Tiia ja Tooma mängupulma. Sellegipoolest pani ta uhiuue kleidi selga. Selle, mis isa Soomest tõi. Millel olid narmad all. Ikkagi pidulik sündmus!

Pulm polnud veel alanud. Pulmalised istusid alles kobaras koos ja mõtisklesid, kuidas pruutpaari austada. Pruutpaar ise oli pandud kõrvaltuppa kinni. Nemad ei tohtinud nii tähtsat asja pealt kuulata. «Enne kui hakkame neid laulatama, tuleb teha pärg,» ütles Enn.

«Ei tule,» vaidles Elin vastu. «Pärg tehakse surnule.»

«Sina, kardina-Elin, ära piuksu,» ütles Enn. «Pärja paneme pruudile kaela ja pruudi kallame külma veega üle.»

«Seda ei tohi hoopis teha!» ehmus Elin. «Tiia võib külmast veest külmetuda ja me rikume ta kleidi ka ära.»

«Sina oled kardin ega tea midagi,» jäi Enn endale kindlaks. «Mis pulm see ilma naljata on!»

Elin solvus. Kahel põhjusel. Esiteks, et Enn teda kardinaks nimetas. Narmad olid kleidi äärel väga moodsad. Need ei teinud teda kardinaks, vaid popiks. Teiseks aga ei tahtnud Elin pulmaka arutada, vaid pulma mängida. Kolmas põhjus oli veel: tal ei lubata sõna sekka öelda! Parem minna mängust välja ja tantsida niisama oma uue kleidiga. Elin eraldus kobarast ja astus hommikusse. Ja kahetses samas. Ta oleks võinud ikkagi edasi magada ja koos teistega Tiia märjaks kasta. Kas või sellepärast, et Tiia valiti pruudiks, teda mitte. Ometigi oleks tohtinud teha seda, mis päeval polnud lubatud! Unenägu ei mõista keegi hukka.

Illustreerinud EEVI VALDOY

Valetaja

HELJO MÄND

Jaagu koht oli lauanurgas. Teised külalised olid pikas reas tihedasti üksteise vastu kiilunud ega saanud kättki liigutada. Niipea kui keegi hakkas kahvliga värvilist toitu suhu panema — võõramaa toit oli laual isuäratav —, müksas küünarnukk iseenesest naabrit. Ega Jaagulgi hea koht olnud, kuid ta sai vähemalt ennast nihutada, kui peoperenaine laua otsas püsti tõusis — miks ta pidi küll püsti tõusma! — ja külalistele toitu pakkus.

Äkki võttis perenaine laua keskelt suure kausi — varem seda seal ei olnud — ja pakkus kõige esimesena Jaagule. Kauss oli hõõguvate paberitega kompvekke täis ja Jaak ei teadnud, kas võtta üks või kaks. Kindlasti ei olnud viisakas kahte võtta, kuigi see poleks kuhjas kausile midagi teinud.

«Ma võtan teise oma sõbrale,» ütles Jaak ja läks punaseks nagu hõõguv paber.

«Sel juhul võid ka kolm võtta,» lubas perenaine. «Kindlasti on sul sõpru rohkem kui üks.»

Jaak võttis kähku ka kolmanda, et perenaine ümber ei mõtleks, ja — kolm kompvekki peos — ärkas üles. Pihk oli tühi.

Jaagul oli ärkamise üle kahju. Nüüd ta ei saanudki magusat maitset keelele. Ent teiselt poolt oli hea meel ka. Perenaise pärast, kes vaatas oma selgetnägija silmadega teiste inimeste sisse ja nägi, mida nad mõtleavad. Perenaine sai ju aru, et Jaagul pole ühtki sõpra, kahest rääkimata.

Külmarõõmud

ENO RAUD

ILM OLI KÜLM JA KÜLMEMAKS LÄKS ÜHA. OTT RÕÖMSAL MEELEL KELGU VÄLJA TÕI, SEST KÜLMAGA ON KOOLIS KÜLMAPÜHA JA TUNDI MINNA ÜKSKI LAPS EI VÕI. KUID TALVERÕÖME KÄRE KÜLM EI SEGA — MÄEST ALLA SÖÖSTAB KELK PAKASEGA. MÄELT KOSTAB HÕIKEID: «HEI!» JA «HOI!» JA «HÕI!»

Haraka oksjon

JÜRI RANT

HARAKAL OLI KUUSEVÖRAS PESA. POOL SÜGIST JA TERVE TALVE OLI HARAKAS SINNA VARA KANDNUD. NÜÜD, KUI KEVAD KÄES, EI JÄÄNUD MUNADELE ENAM RUUMI. HARAKAS OTSUSTAS OKSJONI KORRALDADA JA VARA MAHA MÜÜA. «SAAPAPAE!» KUULUTAS HARAKAS. «ESIMEST, TEIST JA KOLMANDAT KORDA!» PEOLEO LENDAS SAAPAPAELAGA MINEMA. PEOLEO PESA OLI PAJU HARUDE VAHEL, PEOLEO MÖTLES PAELAST KIIGENÕÖRI TEHA.

«PIKK KÖVERIK NAEL!» KISAS HARAKAS.

KULDNOKK TASSIS KÖVERIKU NAELA ÄRA. KULDNOKA UKSEAVA EEST OLI ÕRREPULK PUUDU, KULDNOKK LOOTIS NAELAST ABI SAADA.

«KOLM KUKESULGE!» LÄKS OKSJON EDASI.

«KOPIKAS JA KAKS SULGE!»

KAUP MUUDKUI KADUS. PESA OLI JUBA PÄRIS TÜHI, KUI HARAKALE PÄHE TORKAS, ET KANGES KAUPLEMISHOOS OLI TA UNUSTANUD RAHA KÜSIDA.

NÜÜD TA SIIS LENDAB JA OTSIB OSTJAID.

«RAHA! RAHA! TOOGE RAHA!» KARJUB HARAKAS VÕSERIKUS JA PADRIKUS. KÜLLAP OLED SINAGI TA KISA KUULNUD.

Lumest

ENO RAUD

KUI TAEVAST ÜLDSE LUND EI LANGE,
SIIS POLE ÕUES ÜHTKI HANGE.
KUI AGA PÄEVAST PÄEVA SAJAB,
SIIS LUMEMEMM END PÜSTI AJAB
JA METSA ILMUB SUUSARADA,
KUS VÄGA HEA ON SUUSATADA.

Illustreerinud HELDUR LARETEI

JÜRI RANT Hiirepere ja käbilind

HIIREPERE KÜKITAS KUUSE ALL JA VAHTIS ÜLAL OKSAL
EINET VÕTVAT KÄBILINDU.

«OI, KÜLL SELLEL KAHEHARULISEL OKSAL ON ALLES ERA-
KORDSELT KENA KÄBI!» KILKAS VANAAHIIR.
KÄBILIND LASKIS SEDAMAID POOLELDI LÜDITUD KÄBI
ALLA KUKKUDA.

«KUS! KUS!»

«NÄE, NÄE, SINU PEA KOHAL,» PIIKSUSID HIIRED ÜKSTEISE
VÕIDU.

«KAS SEE?» TÕMBAS KÄBILIND UUE KÄBI NOKA VAHELE.
«EI MITTE! EI MITTE!»

KÄBILIND LASKIS KÄBIL KUKKUDA.

«KAS SEE?» VÕTTIS TA JÄRGMISE.

«EI MITTE! EI MITTE!»

«SIIS SEE!»

LÕPUKS JÄID HIIRED VAIT. KÄBILIND SURUS KÄBI JALAGA
VASTU OKSA, KOHENDAS RISTNOKKA JA HAKKAS SOO-
MUSEID LAHTI KISKUMA.

«HUVITAV, MIKS SEE PEAKS TEISTEST PAREM OLEMA?»
MÕTLES TA KÄBI PURUSTADES. «KÄBI NAGU KÄBI IKKA.»
HIIREPERE KORJAS SAMAL AJAL PUU ALL SAAKI KOKKU.
VAIGUNE SEE KUUSEPUU VILI JU KÜLL OLI, AGA KUI
NÄLG SUUR, KÖLBASID SEEMNED IKKA HÄDAGA PÕSKE
PISTA.

Soe leib oli hea

Rääkisime koolis leivast. Minu vanaema tuli ka sel päeval kooli. Tal oli korvis soe leivapäts ja kodune soolavõi. Vanaema jutustas meile, kuidas vanasti leiba küpsetati. Pärast saime meie ka ahjusooja leiba maitsta. Küll see oli hea!

REIJO ROOS, Kuusalu Keskkooli õpilane

Suur õnnetus

Kui ma lasteaias käisin, juhtus minuga ühel päeval suur õnnetus. Hakkasin oma sõbraga bussi peale minema ja jäin natuke jõe äärde turnima. Üks palk oli üle jõe ja ma hakkasin üle selle minema. Järsku tundsin külma vett ja kohe olid ka riided läbi-märjad. Õnneks sain palgi servast kinni ja nii jõudsin ikka kaldale. Pärast saadeti meile buss järele ja me jõudsimme koju.

KÜLLI ROSENBERG, Jäneda 9-kl. Kooli 2. klassi õpilane

Ahne puu

Elas kord ahne puu, kelle juurde lendas rähn. Ta hakkas tõuke otsima. Ahne puu sai väga vihaseks. Ta ütles: «Kuidas sina tohid mind puutada? Kao kohe minema!» Rähn ehmus ja lendas teise puu otsa. Kevadel läksid kõik puud punga. Kõik said endale uhked rüüd. Ainult tige kask ei saanud, sest ta oli tõuke täis.

Kord sõitis metsa peremees puid tooma. Ta nägi kuivanud kaske ja raius maha. Rähn nägi seda ja hõikas: «Paras, paras sulle, ahnepäits!»

GRISTEL MALMBERG, Tallinna Pääsküla Keskkooli 3. a klassi õpilane

Minu väike lind

Mul on armas väike lind, kelle nimi on Kiki. Kiki on kollane ka-naarilind. Kui ma oma näpu tema puuri pulga juurde panen, hakkab ta mu näppu nokkima. Kui ma õpin ja Kiki toas vabalt ringi lendab, tuleb ta minu juurde ja laulab. Tal on väga ilus hääl.

EVELYN RAJAPUU, Vaimastvere 9-kl. Kooli 3. klassi õpilane

Pikk päev

Leedu muinasjutu järgi
jutustanud

JAAN RANNAP

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

Üks mõisahärra läks kord põllule vaatama, kuidas ta alamad tööd teevad. Need olid koidust hämarikuni usinasti tegevuses, kuid härrale oli sellestki vähe. Tema oleks tahtnud veel pikemat tööpäeva. Ta käskis rahva kokku kutsuda ja ütles:

«Päev jääb korralikuks töötegemiseks liiga lühikeseks. Meil oleks vaja seda pikemaks venitada. Kellel see korda läheb, saab minu käest tasuta kuldraha.»

Sedamaid astus ette üks noormees ja lubas päevavenituse masina ehitada. Ta võttis suure kaarikuratta, kinnitas selle külge käepideme ja seadis siis ratta sobivale võllile.

Mõisahärra tõmbas kulmu kortsu.

«Kas see siis mõni masin on? Tühipaljas kaarikuratas.»

«Aga päeva venitab pikemaks,» oli noormees endale kindel. «Ainult seal on üks konks. Härra peab masinat ise väntama. Vahetpidamata. Koidust ehani. Muidu päev ei veni.»

Kui teenijarahvas järgmisel päeval tööle läks, võttis mõisahärra vända pihku ja hakkas ratast keerutama. Ratas oli suur ja raske ning võttis härra päris võhmale. Ta selg valutas ja käed jäid kangeks. Härra ei jõudnud õhtut ära oodata.

Kui päike loojuma hakkas, astus noormees härra juurde.

«Kuidas oli, teie ausus? Kas päev oli tavalisest pikem?»

«Tõepoolest oli,» vastas mõisahärra. «Pikk nagu terve nädal. Ma juba mõtlesin, et sellele ei tulegi lõppu. Masin on tõepoolest hea, ainult kas seda ei võiks keegi muu keerutada?»

«Miks mitte,» oli noormees nõus. «Kuid siis ei veni päev pikemaks.» Mõisahärra jäi mõttesse.

«Küll on kahju,» ohkas ta. «Sellisel juhul pean paremaks, kui päevale jääb endine pikkus. Ei ole mul su masinat vaja.»

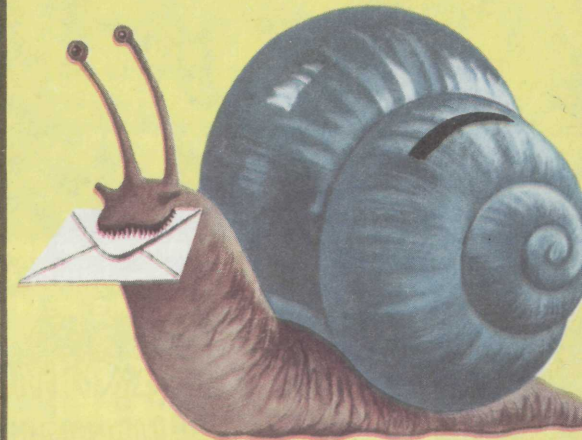
Kuldraha aga tuli härral ikkagi ära maksta.

Liisi

*Ema hakkab pragama:
«Ruttu sööma, magama!»
Söögilauas Liisike
muidu aega viidab.
Frikadelle supi sees
lahutab ja liidab.
Kostab Liisi: rutem ma
ühe suuga küll ei saa.
Kolm + kolm on kuus.
Nüüd jääb kolm,
sest kolm on suus.*

VERONIKA KELDOSILD,
Aruküla 9-kl. Kooli 6.b klassi õpilane

KIRJASÕBRAD

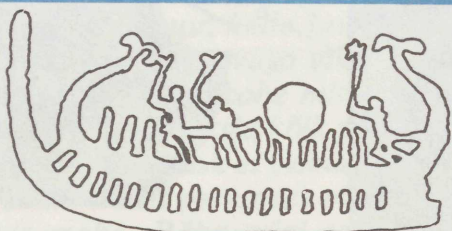
KRISTI MIGLAI, 9a.
202321 Virumaa
Pikavere skj.
Huvid: kalendrid, määrgid, lauljate
fotod.

MOONIKA MAASIK 9.a.
202032 Ida-Virumaa
Iisaku skj.
Kasevälja 1-1
Huvid: laulmine, muusika, koera-
pildid.

Märtsipäike paneb veed vulisema. Veepeed lähevad lahti. Siin-seal kraavipervedel näeb kaaren Kaarel poisse laevukesti ujutamas. Seepärast ta otsustaski veesõidukeid lähemalt uurida.

Kaaren Kaarel sai teada, et vanim veesõiduk oli mööda jõe allavoolu triiviv jäme puutüvi. Austraalia lähedal asub Uus-Guinea saar, kus on palju veerohkeid jõgesid. Sealsed pärismaalased kasutavad seda söidumoodust vahel veel tänapäevalgi.

Laevakujutis kaljujoonisel

ruhi on vanim paaditaoline veesõiduk, mida tuntakse pea igas maailma nurgas. Ruhe valmistamise viis on üsna lihtne. Võeti parajalt jäme palk, millesse kas põletati või uuristati kirvega õõnsus.

üheaegselt ruhega osati ehitada ka parvi. Lõunapoolsetes maades tehti parved kergemad: seoti kokku kõrjate või bambuse puntidest. Põhjapoolsetes maades ehitati parved palkidest.

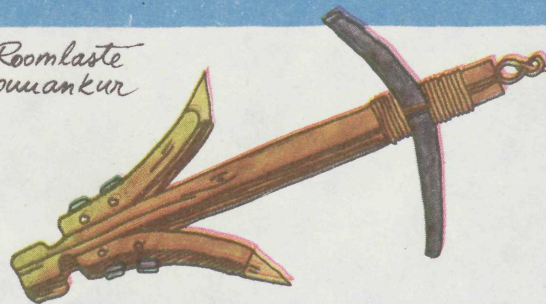
paate on ehitatud ka kasetohust ja nahast. Veesõite tehti ka vitstest punutud ja ületõrvatud korviga.

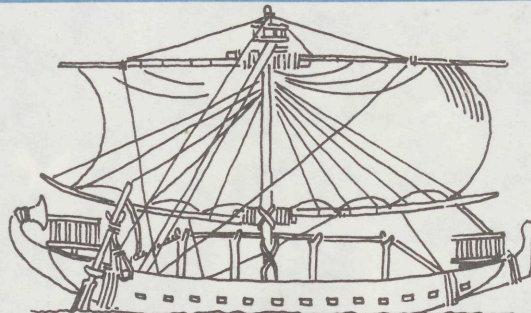
5000 aasta vanuse paat
pikkus 5,5 m laius 0,6 m

vanim säilinud paat asub ühes Hollandi muuseumis. Männipuust õõnestatud ruhe vanuseks arvatakse olevat kaheksa tuhat aastat.

Roomlaste puankur

ankrut tuntakse juba ligi viis tuhat aastat. Algul oli see lihtsalt kõie külge seotud liivakott või kivi. Metallankrut peetakse vanade roomlaste leiutiseks.

Egiptuse laev 3500 aastat tagasi

purjed võeti kasutusele juba viis ja pool tuhat aastat tagasi. Maailma suurim purjelaev kuulub Nõukogude Liidule. Purjeka nimi on «A. J. Kruzenstern» ja see on 104 m pikk. Laevalael seisab neli kõrget masti.

Nalja

Kogunud GUIDO ILVES

Nelja-aastane poiss käitub halvasti. Ema ähvardab, et vahetab ta hea ja kuuleka poisi vastu.

«Sellest ei tule midagi välja,» ütleb poiss.

«Miks?»

«Missugune loll vahetab hea lapse minusuguse vastu?»

«Ema, küll meie naabrid on ihnsad inimesed.»

«Miks sa nii arvad?»

«Oh, kui sa oleksid kuulnud, missugust kisa nad tõstsid, kui nende laps penni alla neelas.»

Isa püüab pojale seletada, et Maa on ümmargune.

«Kujuta nüüd ette Ants, et ma kaevan maakerast augu läbi.»

«Jah, isa.»

«Kust ma siis välja tulen?»

«August.»

Illustratsioonid HILLAR METS

Ilmar tuli koolist.

«Mis sinu uue mütsiga on juhtunud? See on üleni porine ja katki.»

«Poisid võtsid minu mütsi ja hakkasid sellega jalgpalli mängima.»

«Ja mis sina siis tegid?»

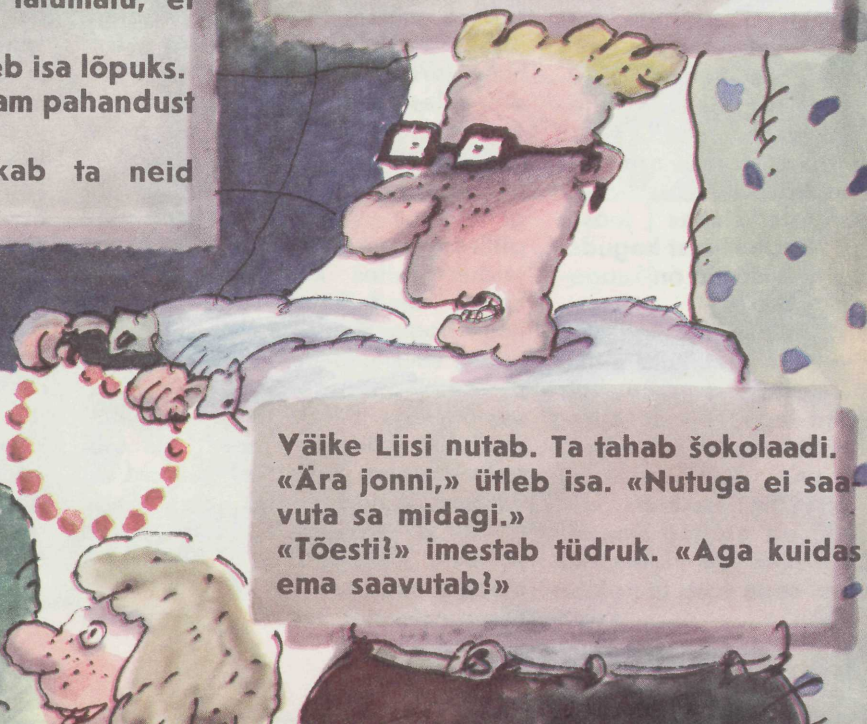
«Mina! ... Ma olin väravavaht.»

6-aastane Kristjan on nii talumatu, et vanemad on meeleheitel.

«Ostan talle jalgratta,» ütleb isa lõpuks.

«Kas sa arvad, et ta siis enam pahandust ei tee?»

«Ei, kuid võib-olla hakkab ta neid mujal tegema.»

Väike Liisi nutab. Ta tahab šokolaadi.

«Ära jonni,» ütleb isa. «Nutuga ei saavuta sa midagi.»

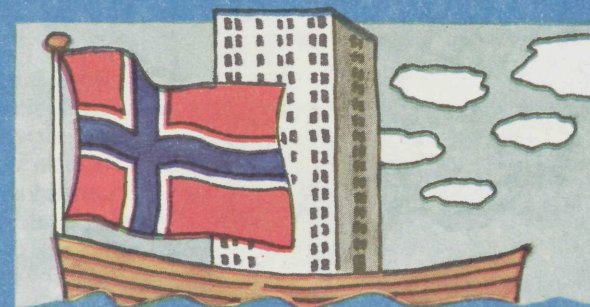
«Tõesti?» imestab tüdruk. «Aga kuidas ema saavutab?»

teated esimesest allveelaevast pärinevad aastast 1620. See ehitati Inglismaal ja liikus edasi aerude abil kuni 5 m sügavusel. Tänapäeval ehitatakse allveelaevu põhiliselt sõjalisel otstarbel. Suurim sõjaallveelaev kuulub Nõukogude Liidule. Allveelaevad liiguvad kuni 4 km sügavusel. Üks Ameerika allveelaev sukeldus isegi 10 km sügavusele.

esimene aurulaev lasti vette 1783. aastal Prantsusmaal.

maailma esimene jäälõhkuja ehitati 1821. aastal Saksamaal. Maailma suurim jäälõhkuja «Aleksis Kossogini» kodusadam on Vladivostok. Jäämurdja on 262 m pikk ja 32 m lai.

maailma suurim reisilaev kuulub Norrale. See laev lasti vette 1987. aastal. Hiiglane on 266 m pikk ja 32 m lai. Veepiirist ülalpool on laev 14-korruseline. Suure laeva juhtimiseks ja reisijate teenendamiseks töötab seal 750 meeskonnaliiget. Korraga võtab laev peale kaks tuhat kuusada üheksakümmend reisijat.

Kaaren

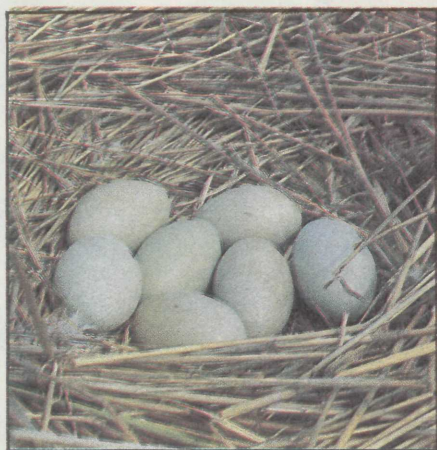
Kaaren

Kevadel tulevad meile luigid. Mõnikord saabuvad nad juba varakult — märtsis, kui merejäässe tekivad esimesed vabaveelaigud ehk lahvan-dused. Umbes kuu aja vältel kuuleme nüüd luikede kluugutamist. Kluugutajad — laululuigid ja väike-luigid — on rändurid teel põhja järvedele ja tundratesse. Luigepar-ved kevadistel üleujutatud luhtadel või koguni põldudel on segapar-ved. Luiki näeme merelahtedel ja järvedel ka suvel, aga kluugutamist me siis ei kuule. Suvised luigid on kühnokk-luigid, needsamad, kes tiikidelgi ujuvad, peaaegu tummad linnud, kes ainult pahastena või eru-tatult otsekui kõhivad. Niisiis võime Eestis kohata kolme liiki luiki. Kõik nad on kaunid pikakaelised valged linnud ja kühnokk-luigel on lauba peal must kühm. On küll olemas ka must luik, keda võime näha loo-maaias, sest tema on Austraalia lind.

LUIK

Pildistanud FRED JÜSSI

Luik on õige suur lind. Kõige suurem on kühnokk-luik, tema võib kaaluda koguni kolmteist kilo. Kui luik ujub või lendab, siis on tema liigutused suursugused ja väärikad. Aga kõnd on tal kohmakas ja selle-pärast luigid kuival maal eriti käia ei armasta. Veelgi lendatusuks on neil vaja pikka hoovõtumaad, et võiks lestjalgadega pladistades joosta mööda vett ja nõnda kiirust koguda. Lendava luige tiivalöögid on kauge-le kuulda.

Luigel on pikk ja paindlik kael. Ka kaelkirjakul on pikk kael, kuid temal on seitse kaelalüli nagu inimeselgi, luigel on neid aga tervelt kaks-kümmend viis. Sellepärast luige kael nii graatsiline ongi.

Valgete luikede seas hakkab silma ka halle. Hallid on noored linnud. Valge sulekuue saab luik kolmandal eluaastal. Pärast seda võib ta ka pesitsemata hakata.

Pildistanud AAVO PÖLENIK

Eestis pesitseb kühnokk-luik. Lau-luluiki jääb meile vaid üksikute paar-ridena, väikeluiki ei jää sugugi. Kühnokk-luigid pesitsevad Eestimaa merelahtedel, -saartel ja järve-del alles viimased kolmkümmend aastat. Neid on saanud nii palju, et kõigile ei jätku pesitsuspaiku ja paljud peavad terve suve lihtsalt ringi hulkuma. Luige pesa on lame kuhil pilliroogu, veetaimi või adru. Mune leidub selles kuni seitse, harva enam. Pojad jäävad sügiseni vanemate hoole alla. Ega neile vee peal keegi suurt kallale tikkuda julgegi, sest luik on tugev lind ja suudab vastu seista isegi inimesele. Kühnokk-luik võib tiivanukkidega läbi peksta mehe ja koguni käeluid on vihased linnud ligitikkujatel nõnda murdnud. Nii et kui luik, tiivad kohevil, ähvardades ligi ujub, siis maksab seda tõsiselt võtta. Läbirändavaid luiki oli enamalt

rohkem. Kevadel valendasid veed ränduritest, nüüdsete tuhandete asemel kluugutasid kümnend tuhanded. Inimene on luige elu kibedaks teinud — on võtnud talt elamise maa ja elugi. Seadused küll kaitsevad luiki kõikjal, kuid mitte igal pool ja alati ei hooli inimene seadustest. Laululuik on soome rahvuslind. Soomlastel on temaga juba muinas-ajal tegemist olnud. Laululuik on väga sage tuhandeid aastaid vanadel kaljujoonistel. Luik oli ka muinas-soomlaste Toonela (surmariigi) lind. Luikedeks nõiutud inimestest loeme meilegi tuttavatest muinasjuttudest ja luigest endast räägib rahvasuu kauneid lugusid. Tõsi — luik on ise nagu muinasjutt, kui ta vaikselt järve-pinnal ujub või võimsail tiivul kuhugi rühib, olgu ta siis üksi või hulga-kaupa.

FRED JÜSSI

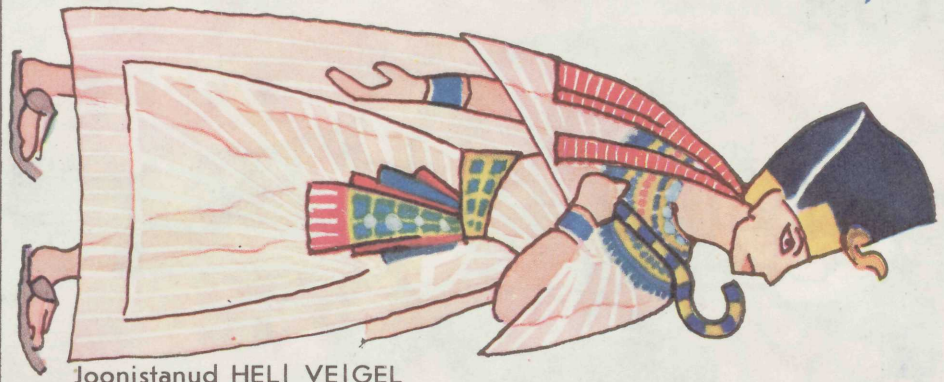
Lõika raamatu lehed välja, murra pooleks ja sea lehed numbrite järjekorras kokku. Ka valgeks jäetud näokohad lõika välja. Raamatu lehed sõlmi kokku paela või lõngaga. Nõnda saad endale raamatu vana-aja rõivastest.

1500

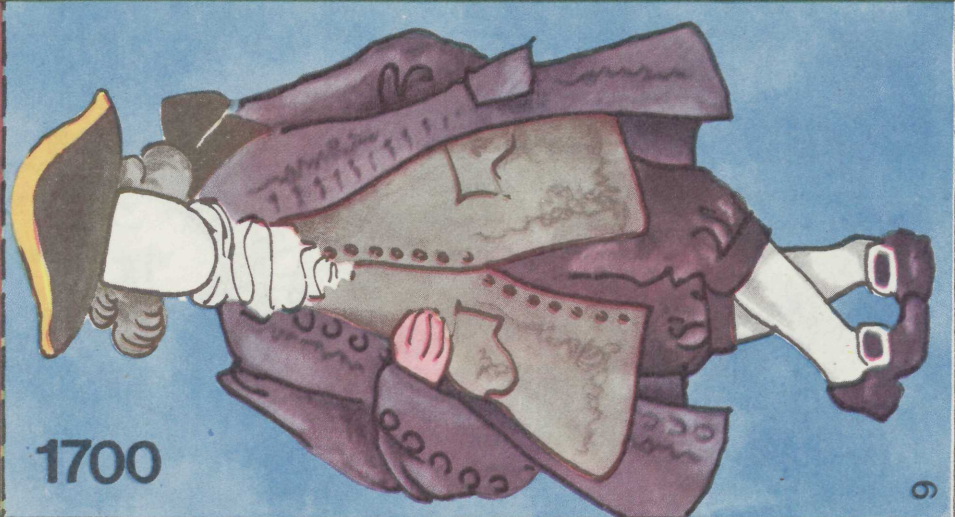
1400

Raamat rõivastest

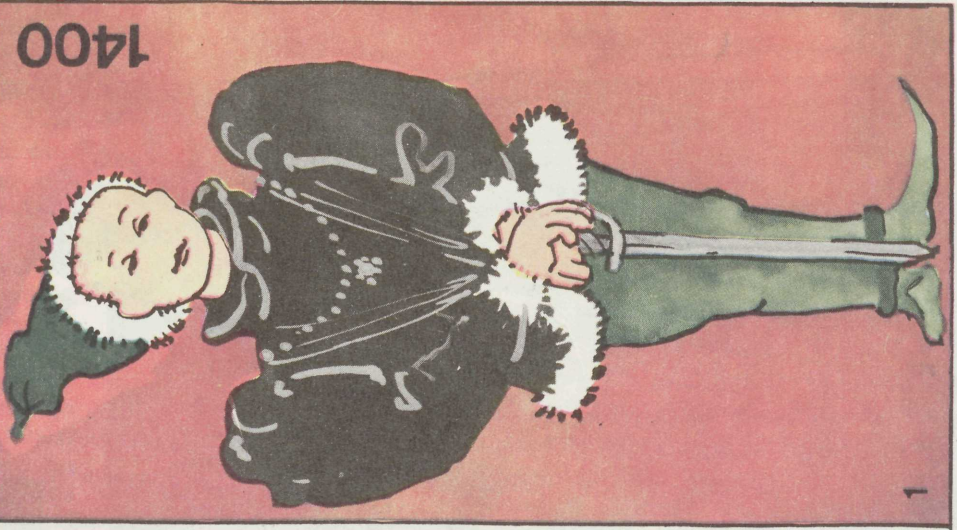

1600

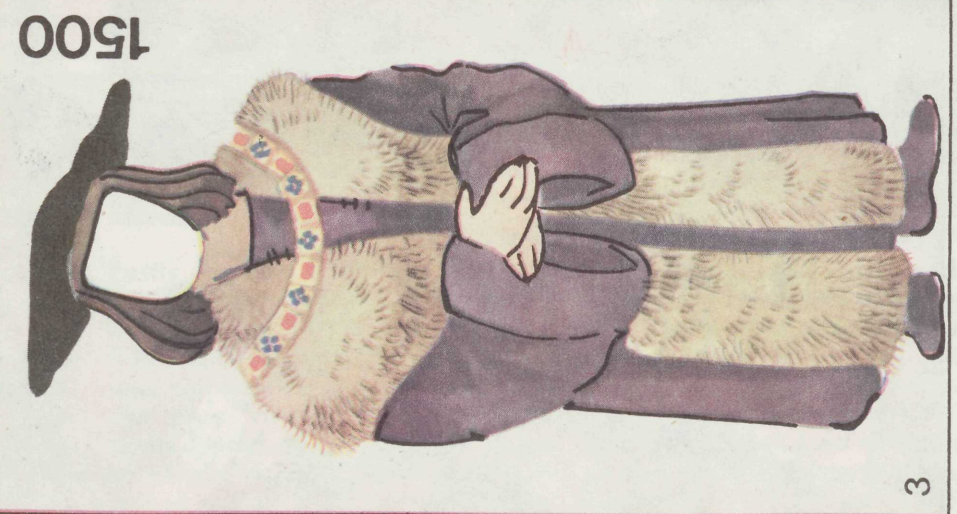
1700

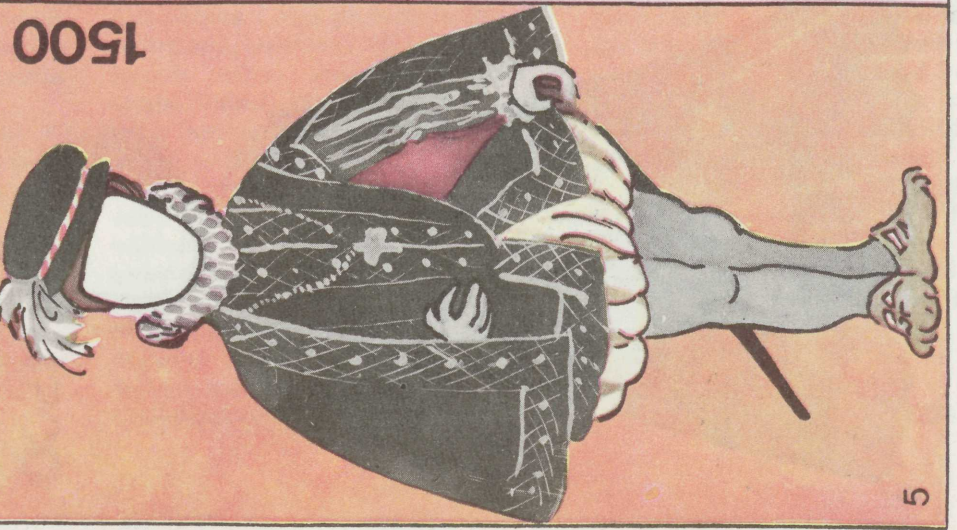
1400

1

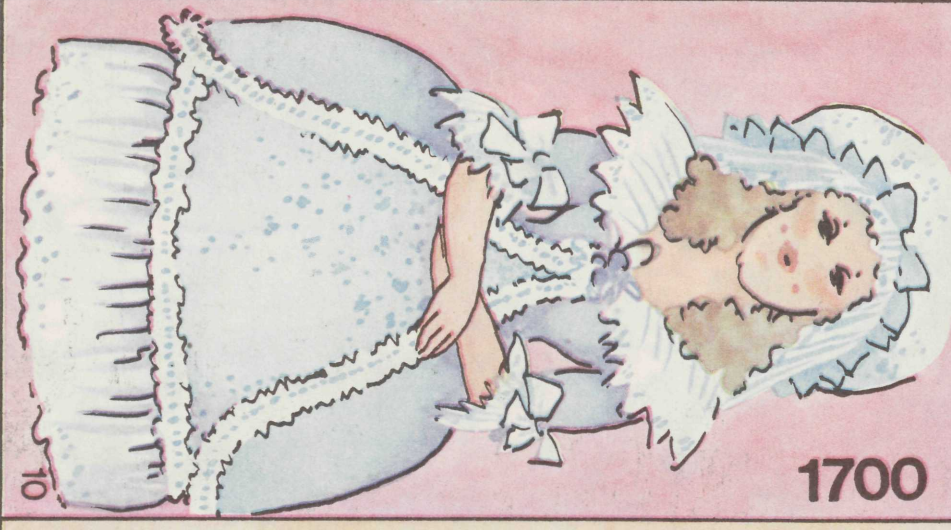
1500

3

1500

5

1700

10

1600

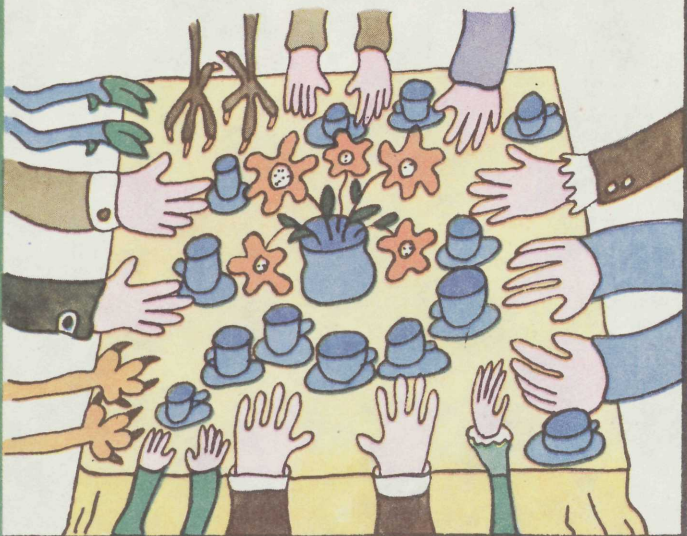
8

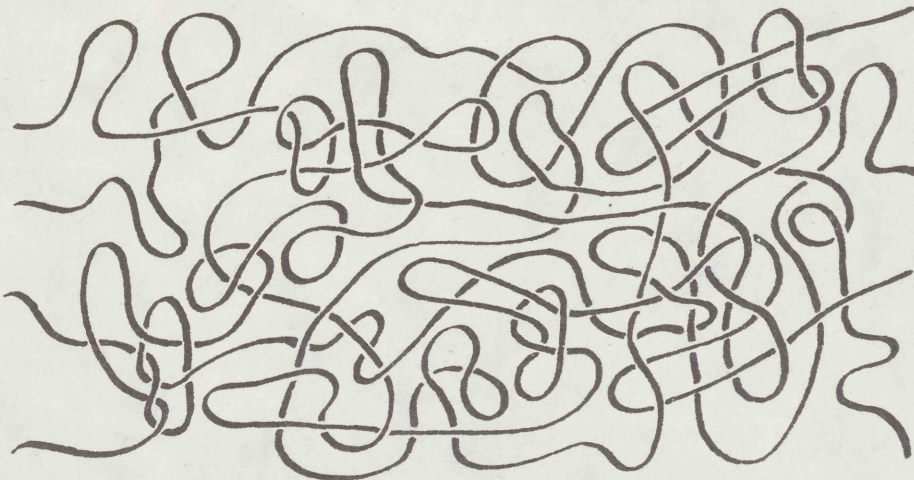
1500

6

MITU INIMEST ISTUB LAUA TAGA?

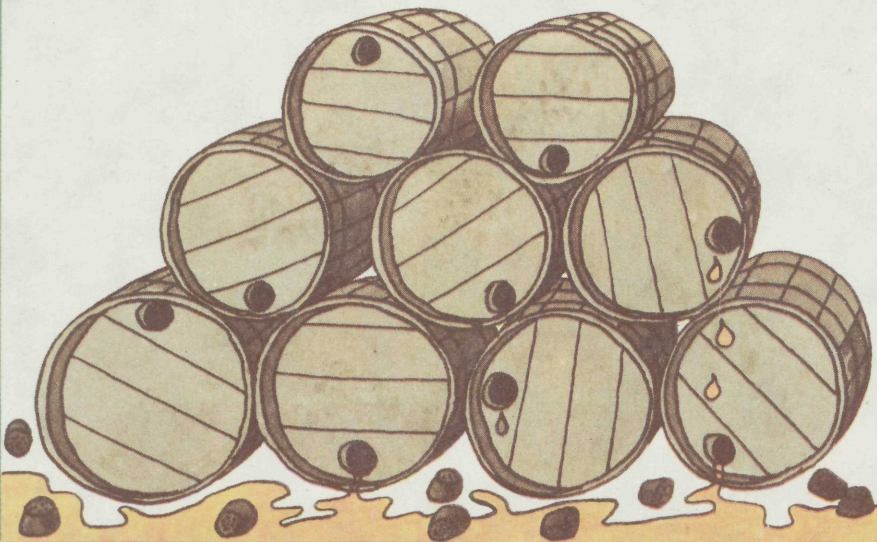
SASIPUNTRAST PAISTAB VÄLJA 8 PAELAOTSA. LEIA NEED 3 OTSA, MILLEST TÖMMATES VÖIB PAELA KÄTTE SAADA!

TÄNAPU AIGAB KOVAD 21. MÄRSI HOMMIKUL 5.02.

LOE LÄBI!

OLLEVAATIDELT ON KÖIK PUNNID ÄRA TULNUD. MITMES VAADIS ON VEEL
OLUT SEES!

LEIA IGALE KUJUNDILE SOBIV PAARILINE!

Joonistanud KURTI VOOL

Esikaanel REGINA LUKI joonistus.

Lasteajakiri «Täheke» nr. 3. 1991. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Kesk-
komitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 109, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei
tagasta.

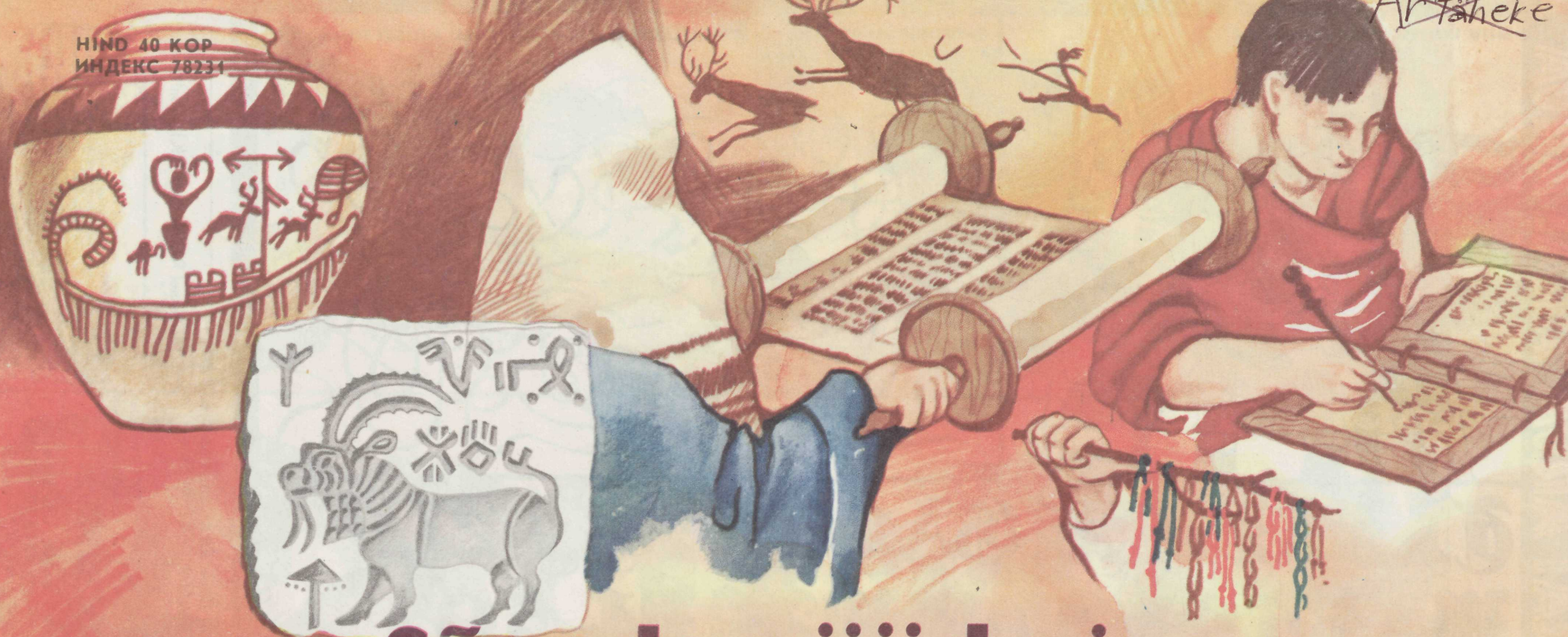
Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Variksaar.
Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja
J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa
681-538, toimetaja I. Rensser 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 31. 01. 1991. Trükkida antud 20. 02. 1991. Trükiarv 51 000. Ofsetpaber nr. 1.
60×90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,91. Tingvärivõmmiseid 8,0. Tellimise nr.
441. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkokoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Детский журнал «Тäheke» («Звездочка»). На эстон-
ском языке. Выходит один раз в месяц. Типография
Издательства ЦК КП Эстонии, Таллинн, 200090, Пярну
маantee 67-а. Адрес редакции: ЭССР Таллинн, 200109
Пярну маantee, 67-а. Цена 40 коп. Объем 2 печ. листа.
Тираж 51 000. Заказ 441.

HIND 40 KOP
ИНДЕКС 78231

9914
Ar Täheke

Sõnade püüdmine

Illustreerinud HELI VEIGEL

Usu või ära usu, aga kõige esimeseks raamatuks oli inimene! Tol vanal ja hallil ajal kandsid inimesed jutte oma mälus ja jutustasid neid üksteisele. Lõpuks tekkis neil tahtmine sõna siiski kinni püüda. Ja koopainimene maaliski oma mõtted kaljudele. Kirjutada ta muidugi ei osanud — sõna «hirm» asemel joonistas ta lihtsalt hirve. Kui inimene õppis savinõusid tegema, hakkas ta nende peale oma mõtteid maalima. Ka meie pildil on üks kuue tuhande aasta vanune kann Egiptusest. Sellel on kujutatud laeva, naist ja loomi. Savinõud olid etemad kui kalju, sest neid sai kaasa võtta. Kõiki asju piltidega kirja ei pane ja nõnda leiutati märgid. Lepiti lihtsalt kokku, et selline kriipsujuku tähendab toda asja. Nüüd alles läks kirjutamiseks lahti! Enam ei mahtunud jutud savipottidele ära. Kirjutamise tarbeks hakati valmistama saviplaate. Nõnda võiks öelda, et tolle aja raamatud koosnesid suurest hunnikust «telliskividest». Olal näed ühte taolist «telliskivi», millele neli tuhat aastat tagasi uuristas üks hindu pildi kitsesest koos kirjamärkidega. Kuid ka saviraamatud olid rasked. Hoopis nutikamad egiptlased hakkasid papüüruse-nimelise taime kiududest paberi moodi materjali tegema. Selle tükkidest kleebiti kokku hiigelrulle. Nõnda sarnanes nende raamatukogu küll rohkem meie tapeedipoega. Ka vanade juutide raamatud olid kirjutatud

rullidele, mis keerati eriliste keppide ümber. Pildil näed juudi vaimuliku seaduseraamatut lugemas.

Hoopis omapäraseid kirju saatsid kunagi üksteisele Peruu indiaanlased. Nad sidusid kepi külge värvilistest nõõridest sõlmi. Lausa raamatuid nad nõnda just ei «kirjutanud» — selleks oleks kulunud kilomeetrite kaupa nõõri.

Kaks tuhat aastat tagasi leiutasid vanad roomlased vahast raamatud. Puuraamiga ümbritsetud vahatahvel oli kaval selle poolest, et seda sai tasaseks siluda ja niimoodi palju kordi kasutada. Tuhandeid aastaid vana on ka nahast lehtedega raamat, mis välimuselt õige palju sarnanes meie tänapäeva raamatule. Sellist nahka nimetati pärgamendiks. Kallihinnalise materjali ja käsitsi paljundamise tõttu oli raamatuid küllalt vähe.

«Tähekest» saad sa lugeda ainult tänu sellele, et hiinlased kahe tuhande aasta eest paberit valmistama hakkasid ning sakslased viissada aastat tagasi trükkimise leiutasid. Ka esimene eestikeelne raamat trükiti Saksamaal üle neljasaja viiekümne aasta tagasi.

HELI VEIGEL